

UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Træartsvalget 18. Stilkeg

Quercus robur L.

Larsen, Jørgen Bo

Published in:
Videnblade Skov og Natur

Publication date:
2014

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Larsen, J. B. (2014). Træartsvalget 18. Stilkeg: *Quercus robur* L. *Videnblade Skov og Natur*, (3.2-35).

Træartsvalget 18. Stilkeg

Quercus robur L.

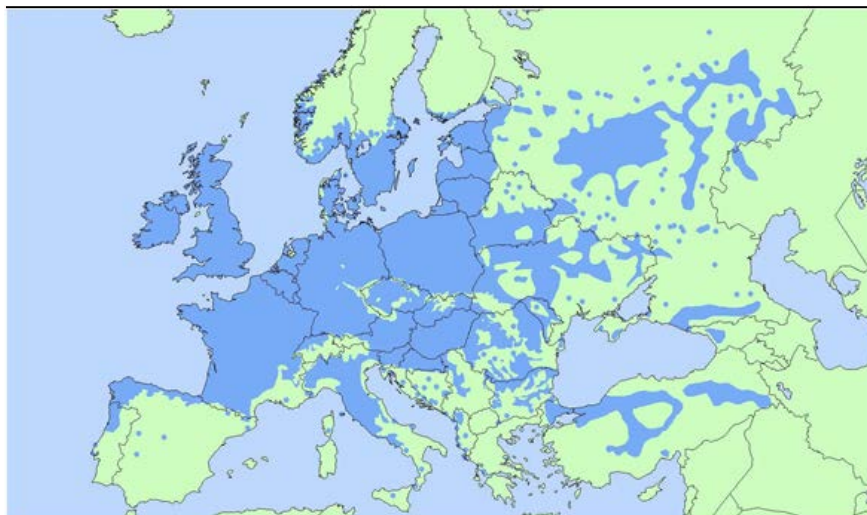
Stilkegen er naturligt udbredt i hele Danmark, er robust og med tolerance overfor næsten alle jordbundstyper. Udover kravet om hegning som følge af høj risiko for vildtbid, samt tendens til at sætte vanris, er der få dyrkningsmæssige udfordringer med denne træart. Egen kan som en varmeelskende og tørketolerant træart få gavn af de forventede klimaændringer.

Naturlig udbredelse og successionsmæssig rolle

Stilkeg er en af de mest udbredte træarter i Europa, hvor den især er knyttet til lavlandet. Dens naturlige areal strækker sig fra Sydsandinavien i nord til Syditalien og Balkanbjergene i syd og fra Portugal og Nordspanien i vest til langt ind i Rusland.

Større naturlige forekomster har denne længelevende og lyskrævende træart dog kun der, hvor bogens konkurrencekraft er svækket. Fortrinsvis under tørre næringsfattige forhold samt især på fugtige næringsstofrige, grundvandspåvirkede lokaliteter, fx på udpræget pseudogley og langs med de mellemeuropæiske floder, hvor den kan tåle periodiske oversvømmelser.

Egen er en lysttræart med typiske pioneregenskaber. På næringsrige lokaliteter danner den skovsamfund med bl.a. avnbøg, ask, elm, lind, poppel mv., mens den på næringsfattige lokaliteter optræder i blanding med vintereg, birk, asp, røn, lind, mv.

Stilkegens naturlige udbredelse (EUFORGEN).

Krav til klima

Stilkegen er med sine pioneregenskaber tolerant både over for frost (især forårsfrost på grund af det sene ud-spring) og tørke. Meget stærk vinterfrost – især senvinterfrost kan dog skade kambiet og under medvirken af visse svampe og insekter periodisk føre til afgang af enkelttræer eller degenerationsfænomenet ”langsom egedød” (Videnblad 8.0-7 og 8.7-24). Stilkegen er robust overfor tørke, men kan dog reagere på langvarig sommertørke med afkast af skud.

Stilkegen regnes for at have en lidt større generel tolerance overfor både klimatiske og biotiske skadevoldere end vinteregen grundet sin større regenerationsevne. Dette kommer til udtryk ved dens udtalte tendens til vanrisdannelse, som ud fra et ved-kvalitetsmæssigt synspunkt dog er et minus. Egen vil som en varmeelskende og tørketolerant træart generelt have gavn af de forventede klimaændringer.

FOTO: BIERNE DITLEVSEN

Den kårede stilkegebevoksning F.148 Tåstrup Skov af formentlig holstensk oprindelse repræsenterer med en særdeles god stammeform og vækst det bedste af eg til forstlige formål.

Krav til jordbund

Stilkeg har en meget bred jordbundsamplitude. Dens bedste udvikling forekommer på næringsrige, dybgrundede lokaliteter med god vandforsyning. Derudover kan den vokse under næringsfattige, sandede og tørre forhold såvel som på lerede og kompakte jorde med gley og pseudogley. Selv på forholdsvis ekstremt grundvandspåvirkede jorde (type 9) udvikler den sig acceptabelt, hvis der dog ikke er tendens til tørve.

Sædvanligvis regnes den for bedre tilpasset de fede våde jorder end vinteregen, der passer bedre til de tørre fattige jorde. Stilkegen bør helt undgås på tørvejorde. Egens rodsystem opfattes ofte som meget stærkt med udprægede evner til at vokse i dybden. I ungdommen har den pælerod. Senere får dens rodsystem mere karakter af en hjerterod.

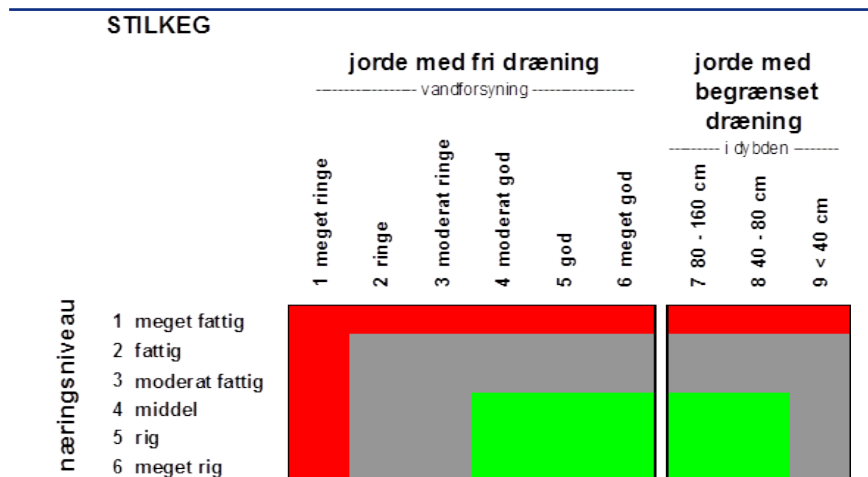
Sygdomme og skader

De forstligt mest betydende skader på egen forårsages af vildtet. Især råvildt foretrækker eg i den grad, at kulturanlæg uden hegn de fleste steder er umulig. Vildtet er tilsvarende årsag til, at spontan foryngelse på vildtrige lokaliteter aldrig kommer igennem, skønt arten forynger sig villigt.

Stilkegen er kendt for at have en lang række insektarter knyttet til sig. Larver af egevikler, frostmåler og et dusin ugle er blandt de vigtigste, idet de helt kan afløve egen, som dog evner at danne nyt bladværk (Videnblad 8.10-21). Afløvninger flere år i træk kan dog svække egen så meget, at den kan angribes af andre skadevoldere – herunder honningsvamp (Videnblad 8.7-24). Meldug er en anden skadevolder, som især rammer egen i ungdommen i forbindelse med St. Hansskudsdannelse.

Anvendelse i skovbruget

I det klassiske skovbrug bliver eg dyrket i ensaldrende renbestand. I 25-40 års alderen indbringes ofte en underetage af avnbøg/bøg primært for at forhindre vanrisdannelse, så-

Jordbunds krav for stilkeg: *optimale*, *egnede* og *uegnede* lokaliteter.

ledes at der i de sidste 2/3 af omdriften udvikles en to-etageret bevoksningsstruktur. Ofte undlades indbringelse af underetagen for i stedet at gennemføre årlige vanriskapning.

I det naturnære skovbrug forekommer som dominerende træart i 3 skovudviklingstyper: Eg med ask og avnbøg (21), Eg med lind og bøg (22) samt Eg med skovfyr og lærk (23), hvoraf stilkegen især er knyttet de næringsrige typer. Desuden forekommer stilkegen som indblandingsart i de fleste skovudviklingstype – især i de lystræprægede Ask og rød (31) og Birk med skovfyr og gran (41) samt de kulturhistoriske skovudviklingstyper ”Stævningsskov” (91), ”Græsningsskov” (92) og Skoveng” (93). I klitten spiller stilkegen frem for vinteregen en rolle i skovudviklingstyperne Sitkagran med fyr og løvtræ (52) og Bjergfyr (82).

Proveniensvalget

Stilkegen er repræsenteret med en lang række udmærkede danske frøkilder. Til forstlige formål er de bedste af dem generelt af hollandsk oprindelse - karakteriseret ved stor vækstkraft og ret stammeform. Frøkilder certificeret som ”afprøvet” har i sammenlignende forsøg vist over gennemsnitlige egenskaber i fht. godkendte standarder og er derfor ofte bedre end fænotypisk kårede frøkilder, hvori kategorien ”Udvalgt” og ”Kvalificeret” anvendes.

F.148 Tåstrup Skov af formentlig

holstensk herkomst er afprøvet og repræsenterer med en særdeles god stammeform og vækst det bedste af eg til forstlige formål.

Kårede danske frøkilder, som er afkom af F.148 Tåstrup Skov (kategori afprøvet): F.693 Tåstrup Skov, F.792 Truust, F.802 NST Vestsjælland Mosemark, F.807 NST Sønderjylland Gammelmosen, F.816 Valdemarskilde.

Kårede danske frøkilder af hollandsk oprindelse (kategori afprøvet = a): F.286 Stenderup Midtskov (a), F.369 Pederstrup (a), F.819 NST Fyn (a), F.181 Petersgård, F.425 Tølløse Skov, F.499 Petersgård, F.503, F.504, F.505 og F.630 Bregentved, F.574, F.575 NST Sønderjylland, F.577, Stenderup F.637 Knuthenborg, F.746 Lundsgård, F.825 Christianssæde, og mange flere.

Ønsker man at plante oprindelig dansk stilkeg til vedproduktion, er der tilsvarende et betydeligt antal frøkilder: F.631, F.649 og F.658 Bregentved, F.761 Grunderslevholm og mange flere.

Konsultér også plantevalg.dk og NaturErhvervstyrelsens hjemmeside.

J. Bo Larsen

Litteratur

Larsen, J. B. ed. 1997: Træarts- og proveniensvalget i et bæredygtigt skovbrug. DST 82: 1-252.